

EN ORÄDD REBELLS HISTORIA

Suzanne Brøgger kom att bli den fria kärlekens förespråkare och kärnfamiljens stora utmanare. Men vem är egentligen människan bakom författaren, föregångaren och ikonen Suzanne Brøgger? Litteraturvetaren Louise Zeuthen har ägnat fem år åt att hitta ett svar på just den frågan.

Lång, blond, självsäker och med de svarta kolstrecken kring ögonen skred Suzanne Brøgger in på den danska mediescenen i slutet av 1960-talet. Samtidigt som hon chockerade och provocerade med sitt budskap om familjen som fängelse var hon helt rätt i en tid då frigörelse stod på allas agendor.

Hon vägrade att infoga sig i någon "ism", förutom humanism, och visade att en kvinna kunde vara sexig och vacker och ändå full av upprorsanda. Hon blev en ikon för sexuell frigörelse, en litterär räddningsplanka för kvinnor i kris, som hon själv uttryckte det. *Fräls oss ifrån kärleken* och efterföljaren *Crème fraîche* översattes till över 20 språk.

Suzanne Brøgger skrev i jagform och delade öppet med sig av sina erfarenheter, lät verklighet och fiktion glida samman och ta nya experimentella vägar. Hon lyfte fram dåtidens tabun utan minsta rädsla eller respekt för

"sårade" familjemedlemmar. För henne var det en absolut nödvändighet att belysa familjens, kärlekens och sexualitetens mörka sidor, även om konsekvenserna många gånger blev svåra.

MEN VEM ÄR människan Suzanne Brøgger bakom myten? Och det hon skrev om och målade ut som sanning, var det sant eller bara fiktion? Kanske kommer vi aldrig att få hela bilden, men den klarnar betydligt i den nyutkomna biografien *Krukan*, skriven av den danska litteraturvetaren Louise Zeuthen.

– För mig som var barn på 1970-talet och det tidiga 80-talet stod böckerna för en del av allt det obegripliga som hände under de åren. Min moster diskuterade Suzanne Brøgger i sin kvinnogrupp, min mor skaffade afrohår och ville skiljas, säger Louise Zeuthen.

När hon senare som litteraturstuderande var tvungen att läsa Suzanne Brøggers böcker ►

Suzanne, Svend, Lilian och halybrodern Nicolas i Bangkok, runt 1960. Relationen till mamman är den röda tråden genom Suzannes hela författarskap.

Lilian och Svend Brøgger med döttrarna Suzanne (till höger) och Barbara, omkring 1956.

Lyckönskningar från rektorn på Th. Langs Gymnasium sommaren 1964.

Kärnfamiljen är lika förödande som kärnvapen, skrev Suzanne Brøgger i *Fräls oss ifrån kärleken*. Då, på 1970-talet, blev hon en vägbanande symbol för kvinnlig frigörelse. I dag är hon 70 år och har stängt dörren till sitt privatliv.

BÖCKER

Själsäker och med den karakteristiska svärtan kring ögonen lyfte hon fram dåtidens tabun.

SUZANNE BRØGGER

ÅLDER: 70 år.

BAKGRUND: Hon är författare och har skrivit manus, arbetat som journalist, modell och jazzsångerska. 1997 blev hon medlem av Danska akademien. Hon slog igenom med *Fräls oss ifrån kärleken* och *Crème fraîche*, som kom ut på svenska 1978. Andra kända böcker är *Jadekatten* och den starkt samhällskritiska *Brev till prinsen av Mogadonien*. Totalt har hon skrivit 22 böcker i olika genrer.

FAMILJ: Man, Keld Zeruneith, och dotter Luzia.

BOR: I en gammal skola i byn Løve som hennes föräldrar en gång köpte. Där har hon bott i större delen av sitt liv.

AKTUELL: I biografien *Kruka* av Louise Zeuthen. Titeln *Kruka* symboliserar ett kärl att fylla och här är kärlet fyllt av Suzanne Brøggers liv, de första 40 åren.

blev hon betagen. Inte bara av det gnistrande språket.

– Böckerna vände uppochner på min verklighet. Det kändes som om de var skrivna till mig, till min generation, säger Louise Zeuthen som är lektor på Institut for nordiske studier og sprogvidenskab på Köpenhamns universitet.

Efter att ha skrivit om Suzanne Brøggers författarskap och intervjuat henne vid flera tillfällen fick Louise Zeuthen frågan, av författarinnan själv, om hon ville skriva hennes biografi. Om Louise sa ja skulle hon få ocensurerad tillgång till hela Suzannes privata arkiv med allt från kysslistor, dagböcker från 13 års ålder och framåt till utlämnande kärleksbrev och artiklar.

LOUISE ZEUTHEN FICK arbeta helt utan Suzannes medverkan. Men det fanns ett villkor: att Louise inte tog upp

Suzannes väninna Marayat var gift med Louis-Jacques Rollet-Andriane som skapade Emmanuelle-filmerna. Bilden är en efterrapning av en målning från 1500-talet som hänger på Louvren i Paris. Den sägs föreställa adelsdamen Gabrielle d'Estrées med syster.

maken eller dottern. Biografen fick handla om de första 40 åren. Punkt.

– Det var naturligtvis ett projekt som jag inte kunde tacka nej till, berättar Louise som tillbringat fem år i ett rum på Den Sorte Diamant, Köpenhamns kungliga bibliotek, för att kunna skriva biografen och delge världen en fördjupad och mer sann bild av Suzanne Brøgger.

Hur kom det sig då att Suzanne Brøg-

ger kom att bli den fria kärlekens före-
språkare och kärnfamiljens stora utma-
nare? Som i allas liv är det naturligtvis
en följd av en radda unika livshändelser.
Uppväxten med den svåra relationen till
sin "nervsjuka" moder. I *Crème fraîche*
beskriver dottern (Suzanne) modern så
här: "Min mor var inte som andra möd-
rar, på sätt och vis var hon inte alls mor,
hon var mer en 'kvinna', en mycket ►

”Suzanne gör karriär, upptäcker livet, älskar med både män och kvinnor”

vacker sådan... En del kallade henne kanske en degenererad rashäst, som inte kunde vare sig springa eller beta eller stå på benen.”

Hur ska man förhålla sig till en mamma som inte mäktar med sitt eget liv? Suzanne älskar och dyrkar henne, men genom åren förvandlas kärleken till hat. Framförallt för mammans sätt att behandla Suzannes två små halvbröder där Suzanne i stället får axla mammans roll. Relationen till mamman är den röda tråden genom hela Suzannes författarskap. I en dagboksanteckning skriver hon om mor och dotter i tredje person.

– Kanske är det i gråzonen mellan fiktion och verklighet som Suzanne Brøgger finner receptet på att komma vidare med barndomens svarta hål. I skrivandet uppfinner hon livet igen. På egna premisser, säger Louise Zeuther.

Med tiden inser också Suzanne att det ”nervsjuka” kanske var det enda sätt som modern hade, likt många andra kvinnor under den tiden, att skaffa sig en sorts makt över sitt liv.

SUZANNES MAMMA och pappa skiljde sig när hon var sex år. Hennes relation till pappan var kärleksfull, trots att de inte träffades så ofta. Hon kallar honom en skrattande boogie-woogie. Mamman gifte om sig med diplomaten Svend vars karriär ledde familjen utomlands.

Suzanne fick bli en symbol för mammans oförlösta längtan. Hon skulle bli den lyckade, den framgångsrika och alltid glada dottern som skulle skänka ära till familjen. Varje egensinnigt steg som Suzanne tog uppmuntrades av mamman. Till och med den unga dotterns romans med den betydligt äldre franske diplomaten Philippe Baude.

Hon var 15 år och han var 30 år och gift, men ingick i en mycket frigjord krets där fri kärlek var vägen till en bättre värld. En av författarna till böckerna och filmerna om Emmanuelle hörde till samma sällskap och det dracks, dansades och älskades under heta nätter.

Suzanne upptäckte sin sexualitet på ett till synes fritt, lustfyllt och skuldbefriat sätt. Mamman var kanske inte helt medveten om vad som pågick, men hon gav dottern obegränsad frihet.

Ur Suzannes dagbok 1961: ”... Mannen (Philippe) är full av idéer, goda idéer, märkliga idéer och fullkomligt vansinniga idéer. Han ogillar katolicism, kommunismen och varje religion och politik som vill påtvinga människor en idé. (...) Hans vänner är en grupp av fritt tänkade människor som gör precis som de vill.”

Men Suzanne genomskådar kravlösheten: ”Det finns inga krav så länge du tänker som en fri person och som du har lust till, och tar ditt ansvar. Alltid. Bara dessa (krav till kvinnor): Du måste tycka om att älska med män såväl som kvinnor. Du ska inte ha bh. Du kan inte ha underbyxor. Du ska vara vacker.”

Suzanne och hennes yngre syster Barbara skickades hem

till Danmark för att gå på Th. Langs Gymnasium, ett internat i Silkeborg. Det var då den 24 år långa brevväxlingen började mellan Suzanne och Philippe. Brev fullspäckade av passion och sex, men också fulla av samtal om konst och litteratur. I relationen är det han som är härskaren och hon den lilla mön, slavinnan, vilket ändå inte gör henne särskilt underdånig.

– Dagboksanteckningarna vittnar om en mycket skarp blick för den sammanblandning av kärlek, begär, ambition och ideologi som kännetecknar en förälskelse, säger Louise Zeuther.

”Jag önskar att du vore här med mig, bredvid mig, eller ovanpå mig, och att jag kunde kyssa din mun, din mustasch, ditt hår, din kropp – överallt. Jag skulle önska att jag hade din kuk i min mun och att jag kunde dricka din underbara säd, att jag kunde älska med dig, sova med dig, tala med dig. Förutom detta önskar jag ingenting.” Köpenhamn 27/6 -61.

PHILIPPE PLANERAR att de ska leva tillsammans: han, hon och frun. Så blir det inte och medan Suzanne gör karriär, upptäcker livet, älskar med både män och kvinnor i både fina och destruktiva relationer, kraschar hans äktenskap och han hamnar till slut desillusionerad på en fransk Söderhavso.

För att upprätthålla alla sina viktigaste relationer som med mamman och Philippe var Suzanne Brøgger beroende av att skriva brev, och där formades också hennes sätt att skriva.

– Den största insikten som arbetet med boken gav mig är att det på 1970-talet fanns ett enormt behov av en galjonsfigur för kvinnlig frigörelse. Suzanne fyllde den rollen. Men det innebär också att läsarna bara såg det de ville se. Suzanne lyfte fram frågorna men gav inga svar. Hon punkterade gamla föreställningar men hon skrev också om svårigheterna med fri sexualitet och upplösta familjer. För mig är hon lika aktuell i dag som då, och jag önskar att många unga kvinnor kommer att upptäcka hennes böcker.

Det finns ett evigt och alltid lika aktuellt budskap i Suzanne Brøggers författarskap och i hennes livsgärning. I dag ska vi kvinnor vara perfekta: framgångsrika, goda mödrar med nya multifunktionella barnvagnar, vi ska vara sexgudinnor och med evigt släta ansikten och vältränade kroppar. Vi sliter oss sjuka för att fasaderna inte ska falla. Och vi säger ja där i sängmörkret trots att vi inte vill.

I DAG ÄR SUZANNE Brøgger 70 år och lever sedan 30 år ett tillbakadraget liv med sin familj. Mitt under skrivandet av Fräls oss ifrån kärleken längtade hon trots allt efter tryggheten i ett äktenskap och efter barn. Hon gifte sig och födde sin dotter, 41 år gammal. Det ”gränslösa” livet fick ett slut och Suzanne stängde dörren till sitt privatliv. Kritikerna rasade. Hur kunde hon som dissekerat och avfärdat äktenskapet själv gifta sig och leva ett typiskt familjeliv?

”Jag gjorde det åtminstone i rätt ordning”, sa Suzanne.

Suzanne Brøgger var och är en föregångare. Kanske uppmanar hon varje generation att göra sitt uppror mot patriarkatet och lösa upp förljugna familjemönster. Kanske måste man ibland rasera strukturer för att kunna bygga upp nya, på sitt eget sätt. □